

LEERNETWERK KIND & COMPLEXE OUDERRELATIES LEREN, WERKEN EN INNOVEREN RONDOM SCHEIDING

Interactieve kennissessie over scheiding, speciaal voor gemeentes
3 september 2024 in Gouda

1. Welkom en kennismaking

De aanwezigen worden welkom geheten, met speciale dank aan de gemeente Gouda voor het ter beschikking stellen van haar faciliteiten voor deze bijeenkomst. Scheidingen kunnen grote impact hebben op het welzijn van onze inwoners. Om echt op regionaal niveau een verschil te maken voor kinderen en gezinnen tijdens en na een scheiding, streven we er vandaag naar om de verbinding op te zoeken, kennis te delen en elkaar beter te verstaan.

2. Introductie Werkplaats SAMEN – door Claudia Vrijhof, coördinator SAMEN

Wat/wie is de Werkplaats [SAMEN](#)?

- SAMEN is een kennis- en innovatienetwerk (Regionale Kenniswerkplaats Jeugd) in de regio Haaglanden, Midden-Holland, Holland- Rijnland
- SAMEN pakt maatschappelijke vraagstukken op, regionaal en organisatie-overstijgend. Op deze manier bevorderen we het toepassen van kennis en innovaties in de zorg voor jeugd.

Hoe doet SAMEN dit?

- We verbinden ouders, jeugdigen, praktijk, onderzoek, onderwijs en beleid.
- Verspreiden van kennis, handreikingen, methodieken, interventies, richtlijnen en aanbevelingen voor implementatie. Bijvoorbeeld via publicaties en middels het organiseren van bijeenkomsten.

In de programmaperiode 2020-2024 stonden meerdere ontwikkelijnen centraal, welke tot stand zijn gekomen vanuit een raadpleging onder de destijds betrokken leden. Dit heeft geleid tot drie inhoudelijke thema's:

- Integraal Werken;
- Kwetsbare gezinnen;
- Normaliseren.

Hieruit zijn de leernetwerken ontstaan waarin kennis en innovaties zijn ontwikkeld en leerlessen zijn opgedaan over het gelijkwaardig samenwerken met ouders en jeugdigen. De leernetwerken vormden daarnaast proeftuinen voor ontwikkelonderzoek naar 'Leren en Implementeren'. Dat wat geleerd is, is gebundeld in een [e-magazine](#).

Wat kan SAMEN voor jou betekenen? Met het oog op de vormgeving van de nieuwe programmaperiode 2025-2028 zijn we nu op zoek naar input vanuit alle partners, zodat we het juiste blijven doen voor jeugdigen en ouders in de regio. Hierbij willen we bij voorkeur doorbouwen op de bestaande leernetwerken. Om te komen tot input zal er een mail uitgaan via de verbindingsfunctionarissen, met een vragenlijst over welke thema's er leven in de regio.

MEER INFORMATIE OF MEEDOEN?

Kijk op [Leernetwerk Kind & complexe ouderrelaties](#) of neem contact op per [e-mail](#).

3. Het leernetwerk Kind & Complexe Ouderrelaties – door *Wendy van Vliet*, *leernetwerktrekker*

Het [leernetwerk](#) komt voort uit Regiolab binnen het Actieprogramma ‘Scheiden zonder schade’. Dit liep af en hieruit is het leernetwerk ontstaan met de partners welke gekoppeld waren aan het Regiolab en uitgebreid met partijen uit de regio van SAMEN. Hierbij was het belangrijk dat de ExpEx ook aansluiting zouden hebben, zodat we die ervaringen meenemen en kunnen toetsen of dat wat we doen ook goed is.

- **Betrokken perspectieven - BOPOD** – Beleid, ouders, Praktijk, Onderzoek, Doelgroep. Deze zijn aangesloten. Vanuit bijeenkomsten wordt wel betrokkenheid vanuit advocatuur/recht gemist. Leernetwerk zit verder meer aan de zorgkant, kan ook uitbreiding komen aan de preventieve kant.
- **Ambitie** – vanuit gemeenschappelijk visie en taal, leren, werken en innoveren wij rondom scheiding. Hoe kom je tot gemeenschappelijke taal? – ‘*begrippenkader*’
- **Veranderagenda** – Zijn bezig geweest met doorwerken van de visie o.b.v. kansrijke elementen in het eerdere Regiolab (duurzaam samenwerken vanuit verbinding en vertrouwen) – ‘*denkkader*’
- **Opleidingsagenda** – leerlessen als meegeven in de opleidingen – *professionalisering*.
- **Onderzoeks- en ontwikkelagenda** – Hoe bouwen we verder? Welke kennis is nodig, en hoe brengen we dit in de praktijk? – ‘*handelingskader*’

De ambitie om vanuit een gemeenschappelijke visie en taal, te werken, leren en ontwikkelen, vraagt om het hebben van een gezamenlijk denkkader (punt 4) en begrippenkader (gemeenschappelijke taal; punt 5).

4. Verbinding en vertrouwen, Denkkader - door *Sascha van der Burg*, *leernetwerktrekker en gezinsvertegenwoordiger*

Pilot

Duurzaam ouderschap na scheiding door gezinsvertegenwoordigers (binnen [Een goed begin](#))

Casus

2 partners; waarvan een wilde scheiden, terwijl de ander graag samen verder wilde. Zij komen na voorgesprekken een keer samen in een viergesprek, zodat ouders kunnen vertellen wat ze hier brengt, maar voornamelijk wat hun doel is en toekomstplan en visie op ouderschap. Werken aan vertrouwen in zichzelf en vertrouwen in hulpverlener. Dit paar miste het vertrouwen in elkaar, maar deelden visie over wat zij belangrijk vinden voor de kinderen. In de loop van de gesprekken groeide het vertrouwen weer in elkaar. Focus lang op de kinderen het ouderschap, het partnerschap kon worden losgelaten. Dit paar geleerd hoe ze in gesprek kunnen over het ouderschap, zonder de focus op hen als ex-partners te leggen. Dat wat we doen, werkt verbindend en goed voor vertrouwen.

Over en naar aanleiding van

1. Ouders kunnen zichzelf aanmelden, of komen via een andere organisatie, b.v. scheidingsplein. Dit kan ook nu via het Uniform Hulpaanbod vanuit de Rechtbank.
2. Er wordt altijd in gezinsvertegenwoordigers-duo's gewerkt.

3. Op dit moment alleen in regio Haaglanden (Kenniscentrum Kind en Scheiding en Delft Support). Op dit moment lukt het om 150 casussen op te pakken: 100 via het project en 50 via de gemeente. De pilot loopt tot maart. In zomer 2025 worden de eerste resultaten verwacht. Vanuit hier wordt gekeken hoe hiermee verder te gaan en verder (door) te ontwikkelen.
4. Gouda werkt ook met het implementeren van het denkkader achter deze werkwijze
  - a. In Gouda zijn professionals getraind door de ontwikkelaars van het denkkader rondom Duurzaam Samenwerken (Heijsteeg & Lubach). Vervolgens is in de gemeente een werkwijze geschreven, vergelijkbaar met wat Sascha aangeeft. De meldingen komen vanuit Veilig Thuis maar ook zonder verwijzing. Ervaring is: Je kunt wegblijven uit de problematiek en uit het juridische conflict. Je focust op ouderschap en de kinderen.
  - b. Er komt ook casuïstiek vanuit de Rechtbank, vanuit gezinnen waarin heel veel meer speelt dan enkel een scheiding. Ook dan kan deze werkwijze worden ingezet.

De eerste ervaringen van destijds bij Scheiden zonder schade, leverden kansrijke elementen. In deze pilot staat het uitwerken van het denkkader in een handelingskader voor gezinsvertegenwoordiging centraal. Hoe kun je vanuit het denkkader een werkwijze maken die goed en effectief toepasbaar en ook overdraagbaar is. Daarbij ligt de aandacht vooral op het proces: In welke context lukt dit wel en wanneer niet, wat is hier voor nodig?

Reflectieopdracht

- **Wat is er nodig om dit denkkader te verspreiden in jullie gemeente?**
  - **Past dit bij het gedachtegoed in jullie gemeente?**
  - **Wat heb je hiervoor nodig?**
  - **Hoe kijken jullie naar deze visie?**
- Welzijn kind centraal, maar wie bepaalt wat goed is voor het kind? Hoe voorkom je dat het kind een trofee wordt?
  - Meer uitwerking nodig van wat het denkkader is en waarin dit verschilt van andere aanpakken? Wat moeten we anders gaan doen? Want, werken vanuit verbinden en vertrouwen is een basis – iedereen zal zeggen dat dit al gedaan wordt. --> Denken op dit moment aan een specialisatie binnen het wijk-/jeugdteam op dit thema. In Haaglanden en Delft is dit ook belegd binnen deze teams, echter kan je niet van iedereen binnen een team verwachten dat zij deze kennis/kunde hebben of willen? Kun je dit koppelen aan 1-2-3 medewerkers? Vraag om professionalisering van medewerkers.
  - Focus gaat in de aanpak weg van de ex-partnerrelatie naar de ouderrelatie, dit past bij de visie welke ook gehanteerd wordt bij kindermishandeling en huiselijk geweld.
  - Valt het onder volwassenzorg of niet? Dat grijze gebied helpt niet hierin. Wanneer is het een probleem van de ouders, wanneer is het scheidingsproblematiek en wanneer kind- of veiligheidsproblematiek?
  - Spanningsveld preventie en kostenbeheersing (ravijnjaar 2026). Wordt er nu, met de kostenbeheersing ingezet op het preventieve veld?
  - Het is helpend als in gezinnen de basis op orde is, voor de kinderen. Zorgen voor een goede woonplek voor beide ouders met de kinderen. Soms het huis langer aanhouden, zodat er rust komt zonder dat er meteen veel moet. Hierbij geldt ook, dat er maatwerk nodig is per gezin per situatie. Merken dat dit in gesprekken ook geldt voor de ouders. De basis op orde voor kind, rust en ruimte om te kunnen ontwikkelen en groeien.
  - Training is belangrijk, in casuïstiekbesprekingen terug laten komen zodat het meer gaat leven. Het blijven herhalen en scholing op in blijven zetten.

MEER INFORMATIE OF MEEDOEN?

Kijk op [Leernetwerk Kind & complexe ouderrelaties](#) of neem contact op per [e-mail](#).

- Werkwijze; Hoe doet gemeente Gouda dit, Duurzaam Samenwerken naar Scheiden. Elke gemeente met zijn jeugdconsulenten anders. Of je bent meer betrokken en biedt zelf hulp of meer analyseren en daarna iemand invliegen die de juiste hulp kan bieden. Wachtlijsten zijn enorm, zeker m.b.t. scheidingsproblematiek binnen de jeugdzorg. Het is een andere mindset, je laat het probleem los maar kijkt meer naar waar wil je in het ouderschap naartoe? Hoe past dat wat ouders doen, in lijn met hun visie op het ouderschap? Je zou steeds willen teruggrijpen naar dat wat ouders zelf op papier hebben gezet – dit is je doel, dit is wat je belangrijk vindt, is het handelen dan in lijn met die doelen en je visie?
Je zou dit ook willen terugzien aan de juridische kant en de Raad van de Kinderbescherming etc. Het is nodig dat de denkwijze breder gedeeld wordt.

Opdracht Rijk

Zijn kansrijke elementen ook werkzame elementen?

Op dit moment is dit nog onvoldoende onderbouwd. Zomer 2025 worden de resultaten verwacht, zodat het daarna verder kan worden ontwikkeld en breder verspreid kan worden. Dag van de scheiding (september 2025) wordt verwacht dat er meer gedeeld kan worden. Uitwisselen is relevant, wat werkt en voor wie dan, en voor wie niet en waarom niet, waar zitten mismatches, wat maakt dat het bv. in Gouda omarmd wordt, wat is er meer nodig, wat minder, wat past het beste in welke situatie?

5. Taal - door Claudia Vrijhof en Mariska Klein Velderman, onderzoekers TNO

Het ontwikkelen van gedeelde taal is een van de ambities van het leernetwerk. In het leernetwerk zijn in een eerste [klein-maar-fijn-project](#) een gedeeld [begrippenkader en een tipsheet](#) voor taal bij scheiding(sproblematiek) opgesteld.

In de sessie wordt eerst een oefening gedaan met beelden ter ondersteuning van taal in woorden.

Hiervoor wordt gebruikgemaakt van de [beeldenbib](#) 'Praat erover' (Kenniscentrum Kind en Scheiding). De beeldenbib bestaat uit 60 verschillende beelden passend bij woorden die te maken hebben met relaties en scheiden. Deze zijn te gebruiken in gesprekken met kinderen en ouders. Beelden zeggen vaak meer dan woorden. In de sessie krijgt de ene helft van de groep een beeld te zien en de andere helft een woord. Er wordt ervaren hoe de afbeelding gemiddeld genomen meer positieve reacties oproept, terwijl de woorden een meer negatieve lading krijgen. De beelden kunnen helpend zijn bij anderstaligen, LVB-doelgroep, jonge kinderen.

Onderzoeker Claudia Vrijhof licht de bevindingen uit het onderzoek naar taal toe:

Voor het onderzoek zijn ouders, jongeren, beleidsmedewerkers, praktijkprofessionals werkzaam in het recht en in de zorg voor jeugd bevroegd over (voorkeuren in) hun gebruik van taal (in woord en beeld). Journalistiek is niet meegenomen in het onderzoek – de ervaring is dat zij graag prikkelen in het maatschappelijke debat. Taal biedt volgens de deelnemers kansen voor samenwerking en het voorkomen en beperken van negatieve uitkomsten na een scheiding.

(Downloads [begrippenkader en tipsheet](#))

1. Gedeelde taal – elkaar verstaan
Eenheid in taal om duidelijkheid te creëren en op 1 lijn te komen.
2. De juiste taal
Zorgt voor meer aansluiting vanuit verschillende disciplines. Maar ook voor aansluiting onderling tussen ouders en binnen gezinnen.

Wanneer we het hebben over ‘de juiste taal’ wordt daarmee wel/niet bedoeld;

3. **Positief, neutraal, ontschuldigend taalgebruik**
Heeft een positief effect in het vertrouwen onderling en om te komen tot gewenste oplossingen.
4. **Negatief taalgebruik**
Werkt belemmerend, hopeloosheid, hulpeloosheid worden hierdoor versterkt. Kan leiden tot weerstand.

Bijvoorbeeld:

- **complexe scheidingsproblematiek** i.p.v. **vechtscheiding**
- **contactverlies** i.p.v. **ouderverstoting**

Met de positieve woorden blijf je meer weg van een waardeoordeel. Het is niet getoetst op B1 taal. Professionals geven aan dat ze minder met termen spreken bij ouders en gezinnen dan bij andere professionals. Als zij wel termen gebruiken worden deze vaker uitgelegd. De taal wordt aangepast op de gesprekspartner, zowel in de hulpverlening als met andere professionals. Het laden van de begrippen is heel belangrijk, zo ook de context en vanuit welk kader het gebruikt wordt. Beelden kunnen helpend zijn in de gesprekken met ouders en jongeren. Het maakt complexe woorden simpel en spreekt aan. Beelden blijven beter hangen dan woorden en kan helpen om lastige zaken bespreekbaar te maken.

Reflectieopdracht

- **Hebben jullie het hier over binnen het team?**
- **Past dit bij jullie werken/denken/activiteiten in jullie gemeente?**
- **Wat is er nodig om dit denkkader ver te verspreiden en mee te gaan werken in jullie gemeente?**
- **Hoe zouden we dit breder kunnen delen, en hoe kunnen we dit dan doen?**

Dezelfde taal helpt, want dan weet men waar die aan toe is. Hoe krijg je dit als norm? Je zou een sessie zoals zojuist binnen organisaties kunnen houden, om mensen enthousiast te krijgen en mee aan de slag te gaan. Door te laten ervaren wat het doet, krijg je mogelijk mensen mee hierin. Ook door het uit te dragen vanuit het leernetwerk. Kunt dit via de (lokale) media delen. Lokaal hebben we daar invloed op, wat er wel of niet gedeeld wordt. Zult hier lokaal de juiste mensen voor moeten vinden, maar dan heb je minder de landelijke journalistiek die meer uit is op de sensatie.

MEER INFORMATIE OF MEEDOEN?

Kijk op [Leernetwerk Kind & complexe ouderrelaties](#) of neem contact op per [e-mail](#).

6. Tot slot

Hoe nu verder? Hoe deel je deze kennis? Zijn er succesverhalen? Wat hielp eerder om de kennis te verspreiden? Wat kunnen we vanuit het LNW oppakken hierin?

Een toolkit helpt, ook om het gesprek met je collega's te starten hierover. Mag wel meer specifieke aandacht krijgen. Informatie komt beperkt door, hier mag meer aandacht voor komen. Men kent Werkplaats SAMEN niet, maar ook het leernetwerk niet. In Haaglanden leeft het thema meer, maar ook het Kenniscentrum Kind en Scheiding leeft er meer. We weten dat er veel speelt in Midden-Holland, wat speelt er en hoe brengen we dit bij elkaar en hoe kunnen we dit in de regio verder brengen? Dit zijn nog onbeantwoorde vragen waar we aankomende periode mee aan de slag kunnen (en moeten).

Den Haag

